

І.В. ЗОЗУЛЯ

канд. техн. наук, ст. наук. співр.

Національний університет внутрішніх справ

УДК (477)351.34:316.473

ДУМКИ НАСЕЛЕННЯ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ ЗА САЙТОМ ФОРУМУ ДЗГ МВС УКРАЇНИ

З метою удосконалення діяльності системи МВС України під час її реформування досліджені найбільш проблемні питання, що хвилюють респондентів сайту форуму Департаменту по зв'язкам з громадськістю МВС України.

В останні часи в системі МВС України надзвичайна увага надається налагодженню взаємодії з населенням, зокрема, щодо виконання прийнятої у 1999 році Програми розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням на 2000-2005 роки [1]. Разом із тим, вже сьогодні фахівці зазначають низьку практичну результативність і дієвість заходів у цьому напрямку, що, безумовно, потребує й подальшого перегляду окремих положень Програми відносно сучасних пріоритетів.

У зв'язку з реформуванням системи МВС України ця проблема отримала нового розвитку у дослідженнях науковців, зокрема, була захищена дисертаційна робота В.І. Московця [2], О.М. Бандуркою у співавторстві підготовлений підручник "Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією" [3], видано монографію О.М. Бандурки та О.В. Джафарової "Міліція і населення: теорія і досвід партнерства" [4] та інші.

Пошук нових форм означеної взаємодії міліції та населення викликав до життя й гостру необхідність у зворотному зв'язку між населенням та міліцією, а розвиток інформаційних комп'ютерних мереж дозволив у якості такої ланки досить успішно використовувати засоби Інтернет. Така пряма форма інформування є не тільки надійною, але й адресною, дозволяючи у стислий час здійснювати потрібний зв'язок.

Тому для оперативного зв'язку з громадськістю при МВС України й був створений електронний сайт <http://mvsinfo.gov.ua> (Форум Департаменту зв'язків з громадськістю МВС України – "DZG MVS Forum – НОВИНИ")¹, станом на 11.03.2005 р. на якому було запропоновано 352 теми з 1641 повідомленням (посланнями)². І найбільш цінним у цій події щодо створення сайту є надана

громадськості можливість висловитись, щиро *сподіватись, що у Міністерстві "глас народу хочуть почути"*³, та абсолютна незаангажованість респондентів, які, як ми відверто вважаємо, з почуття гідності та громадянського обов'язку перед власною державою та народом, з надією на скоріші позитивні зміни в системі МВС України, буквально "випискують" наболілі проблеми⁴. Таким чином, сьогодні можна однозначно констатувати, що до МВС України регулярно надходять електронні повідомлення населення, сутністю яких є думка респондентів про гострі злободенні питання, що мають безумовне відношення до діяльності та життя органів, підрозділів, служб та вищого керівництва системи МВС України.

Разом із тим, як на нашу думку, така форма взаємодії населення і міліції раніше науковцями взагалі не досліджувалась⁵, незважаючи на її дійсну оперативність і певну доступність майже для усіх шарів населення. До того ж, як ми вважаємо, вона сьогодні не справляється належним чином, бо набуває формального відношення з боку певного підрозділу МВС, що відповідає за роботу форуму, а це вкрай неприпустимо. Тому метою цієї роботи є дослідження думок населення про діяльність системи МВС України, отриманих на сайті ДЗГ МВС України, та виявлення й аналіз найбільш проблемних питань, що хвилюють населення саме сьогодні, а також результативності існування такого сайту в системі МВС України взагалі.

Розклад за категоріями форуму, темами, кількістю послань та останнім посланням (що стосовно дати звернення громадян є, на нашу думку, своєрідним показником "гостроти" проблеми) зведений у таблицю 1.

На діаграмі рисунка представлена характеристика звертань громадян за запропонованими Департаментом зв'язків з громадськістю МВС України категоріями форуму, на графіку рисунка – коефіцієнт проблемності категорії форуму (усередненої кількості звернень на одну тему форуму).

¹ І цей факт широко оприлюднив заступник Міністра – «На офіційному сайті МВД открыт специальный форум по аналогии с «телефоном доверия» – як за стор.37 роботи: Корицкая Л. Стабилизатор рецидива // Человек и закон. –2004. –№ 7-8. –С.36-38.

² 15.03.2005 року їх чисельність зросла відповідно, до 358 тем і 1731 повідомлення (динаміка росту популярності сайту тільки за день – 1,5 теми і 90 повідомлень), що досить яскраво відображає підвищену зацікавленість у державі до наболілих правоохоронних проблем. Тому у таблиці 1 символ "r" розділяє дані за 11.03.2005 р. та 15.03.2005 р.

³ Тут і далі виділення курсивом наші.

⁴ До того ж, зважаючи на відомі обставини, мають при електронному листуванні можливість вибору власного імені навіть за псевдонімом.

⁵ Що, власне, і є відповіддю стосовно наукової новизни нашого дослідження.

Таблиця 1 – Результати оперативного зв'язку з громадськістю на електронному сайті ДЗГ МВС України (станом на 11 та 15 березня 2005 р.)

Категорії форуму	Теми	Кількість послань	Дата останнього послання	Коефіцієнт проблемності
Удосконалення діяльності міліції				
1. Реагування на заяви та звернення громадян	89/94	391/407	11.03.2005/15.03.2005	4,393/4,33
2. Робота з персоналом	52/56	366/401	11.03.2005/15.03.2005	7,038/7,17
3. Служба дільничних інспекторів	8	26	18.02.2005	3,25
4. Патрульно-постова служба	1	18	16.02.2005	18
5. Дізнання та розслідування злочинів	21/22	212/214	08.03.2005/15.03.2005	10,095/9,727
6. Охоронні послуги	5	21/22	15.03.2005	4,2
7. Зв'язки з громадськістю	23/16 ⁶	46/39	11.03.2005/27.02.2005	2/2,438
8. Інше	39/41	169/202	10.03.2005/15.03.2005	4,333/4,927
Правоохоронні проблеми				
9. Загально-кримінальна злочинність	11	26/29	24.02.2005/14.03.2005	2,364/2,636
10. Організована злочинність	3/4	11/12	11.03.2005/13.03.2005	3,667/3,0
11. Економічна злочинність	8	28/29	09.03.2005/13.03.2005	3,5/3,625
12. Міжнародна злочинність	3	9	25.02.2005	3
13. Наркоманія, незаконний обіг наркотиків	4	24	21.02.2005	6
14. Злочинність неповнолітніх	1	2	10.01.2005	2
15. Безпека дорожнього руху	13	49	04.03.2005	3,769
16. Адміністративна практика	2	5	20.07.2004	2,5
17. Проблеми громадянства, міграції та реєстрації фізичних осіб	47	150/151	09.03.2005/14.03.2005	3,191/3,213
18. Обговорення проекту Закону України "Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою зменшення тяжкості наслідків при дорожньо-транспортних пригодах на автомобільному транспорті"	1	1/2	18.01.2005/14.03.2005	1/2
19. Інше	21	87/90	10.03.2005/15.03.2005	4,143/4,286
Усього	352/358	1641/1731		4,662/4,835

Таким чином, найбільш проблемними у діяльності системи МВС України за кількістю звернень респондентів до відповідної теми, є категорія "Патрульно-постова служба" (коефіцієнт проблемності 18)⁷; потім (у порядку убутання): "Дізнання та розслідування злочинів" (10,095, з майже з двократним пониженням у порівнянні з першою категорією), "Робота з персоналом" (7,038), "Наркоманія, незаконний обіг наркотиків" (6), "Реагування на заяви та звернення громадян" (0,2276). Найменше громадськість хвилюють "Зв'язки з громадськістю" (2)⁸ та "Обгово-

⁶ А тут вже, на нашу думку, маємо певну відомчу заангажованість модератора сайту щодо маніпулювання представленими на ньому даними – станом на 11.03.2005 р. на сайті саме за цією категорією форуму було виставлено 23 теми (15.03.2005 р. – 16 тем) та 46 послань (15.03.2005 р. – 39 послань). Та й "свіжа" дата останнього послання від 11.03.2005 р. раптово змінилась на 27.02.2005 р. Тепер нам зрозуміло, чим була викликана стурбованість окремих авторів у деяких посланнях до модератора щодо його роботи. До того ж, тут варто лише звернути увагу на категорію форуму - "Зв'язки з громадськістю" та ще раз подивитись, який саме Департамент є власником форуму. Разом із тим, ми розуміємо, що "виловлювання мошок" у роботі модератора не є вдячним заняттям, та й часовий розрив у 4 дні у датах для глибокого аналізу не є презентабельним, але загальну тенденцію щодо проблемності категорій форуму та тем, що є найбільш актуальними сьогодні, ми можемо собі зіставити.

⁷ Для спрощення міркувань, далі (крім спеціально оговорених випадків) будемо подавати числові дані станом на 11.03.2005 р.

⁸ Дуже показово (!), бо саме створенням власного іміджу

рення проекту Закону України "Про внесення змін..." (1)⁹. Тут децю показово є й відсутність зацікавленості громадськості у обговоренні питань з адміністративної практики – тобто, останнє звернення до сайту мале місце аж 20.07.2004 року.

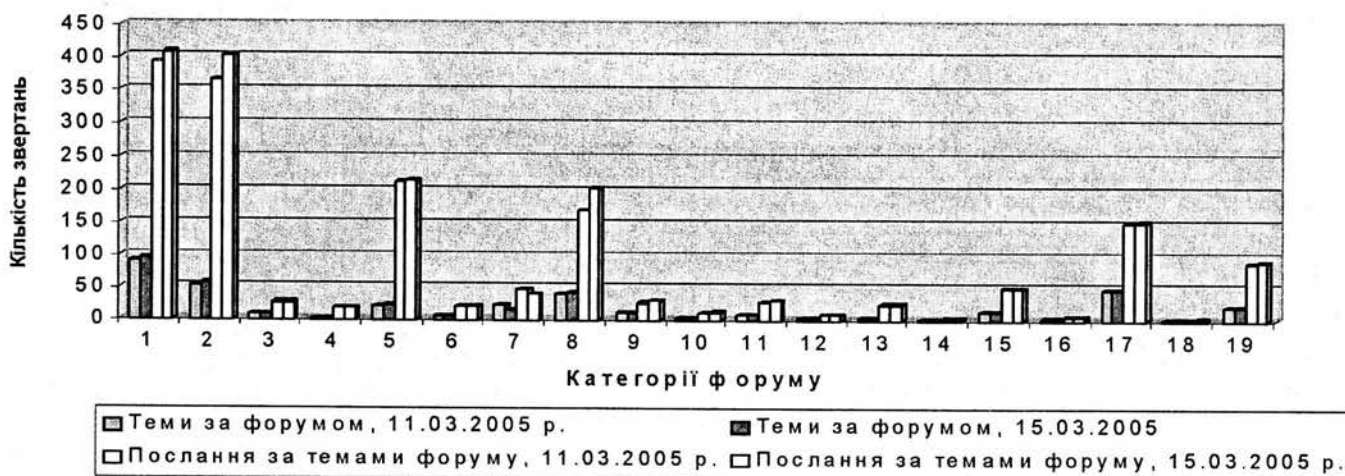
До того ж, 4 з відмічених категорій містяться у першій групі "Удосконалення діяльності міліції", і лише 1 - у другій групі "Правоохоронні проблеми". Тобто, з цих двох груп громадськість, що є надзвичайно важливим, найбільш усього зацікавлена в удосконаленні діяльності міліції. Напрочуд, результати аналізу свідчать про певну пасивність відношення респондентів до такої, на наш погляд, важливої проблеми, як "Злочинність неповнолітніх".

Без сумніву, загальний аналіз таблиці 1 та рисунка не може дати більш-менш точної уяви про деталі проблеми, що хвилюють респондентів - бо, наприклад, та ж категорія форуму "Реагування на заяви та звернення громадян" представлена аж 89 темами, категорія форуму "Безпека дорожнього руху" - 13 темами тощо. А категорія форуму "Патрульно-постова служба", що зареєстрована нами з найбільшим коефіцієнтом проблемності, представлена тільки однією темою.

та зв'язками з громадськістю наполегливо в останні часи стурбована міліція. Та, мабуть, така байдужість населення до ДЗГ МВС України пояснюється також і поданими нами у внісці 3 висновками щодо маніпулювання цифрами.

⁹ І далі за текстом п.18 таблиці 1. До того ж, чому саме цей закон, а не інший, наприклад, "Про ОВС", що під час реформування системи МВС України було би найбільш природним?

Характеристика звертань

Коефіцієнти проблемності категорії форуму

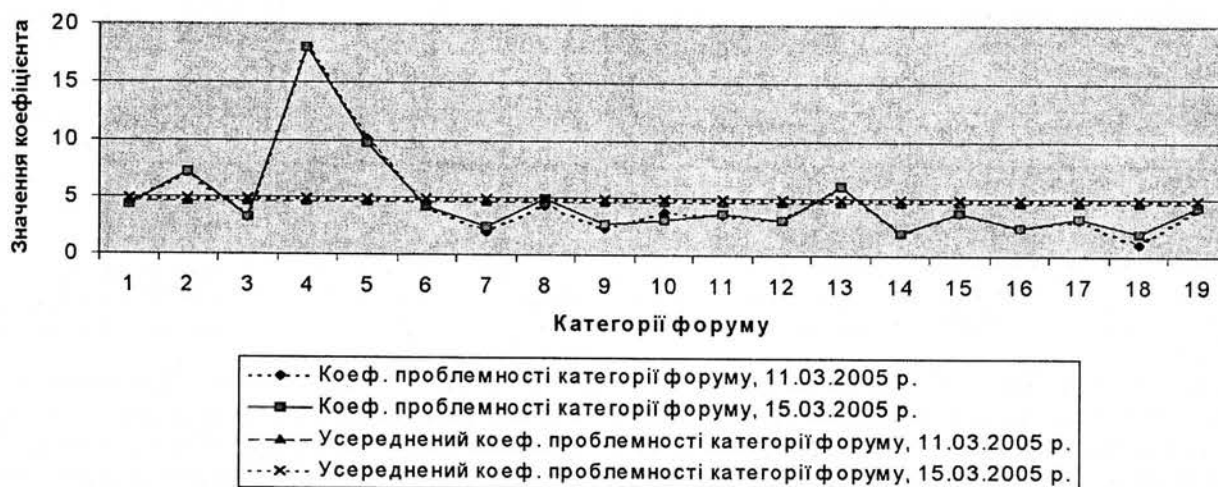

Рисунок – Характеристика звертань громадян на сайт ДЗГ МВС України за категоріями форуму (станом на 11 та 15 березня 2005 р.) та коефіцієнт проблемності категорій форуму

Тому розглянемо хоча б категорію форуму “Реагування на заяви та звернення громадян”, що за абсолютною кількістю отримала найбільше усього послань - 391 (табл.2). По-перше, слід зауважити, що назва *категорії форуму* “Реагування на заяви та звернення громадян” не тільки не припускає, а навіть *вимагає безумовного реагування відповідної посадової особи МВС України на кожне зареєстроване послання чи звернення громадянина*, чого у наявності (крім в окремих випадках - модератора) немає – є усього дві-три знеособлені відповіді від імені ДРП, та й те без підпису (див. виноску 9 статті). По-друге, якщо з наявних 19 категорій форуму тільки одна (хоча би за назвою) припускає можливість реагування, то на інші 18 – що, ніхто з посадовців зовсім не реагує? Крім того, слід зазначити, що розробники сайту класифікували теми форуму за кількісним показником їх “гарячості”: як “Гаряча тема” – більше 15 відповідей; “Дуже гаряча тема” - більше 25 відповідей. Також є розподіл тем на “Нормальну тему” та “Замкнуту тему” (з чим ми не зовсім згодні, бо поняття “нормальності теми” дуже суб’єктивне – те, що для якоїсь людини може бути “нормальним”, для іншої – “не нормальним”, бо вирішується її доля, а може й життя)^{10,11}.

¹⁰ Більш прийнятним тут, на нашу думку, була би назва -

“спокійна тема” тощо.

¹¹ Не можемо тут пройти повз зауваження одного з авторів електронного листа на інший сайт з правоохоронної тематики - URL: <http://ord.com.ua/forum/thread/177/>: «Прочитав статтю от 3 марта: "Турчинов - операм", я узнал о том, что руководство силовых структур, знакомо с адресом Вашего сайта. Однако, очень хотелось бы попросить Вас, напомнить им о том, что *есть форум на сайте МВД Украины: http://forum.mvsinfo.gov.ua/*, который, либо не замечают, либо не хотят видеть. В рубрике “Реагування на заяви та звернення громадян” *нельзя не заметить сообщения с криком о помощи людей, которые надеются, что руководство МВД обратит внимание на их проблему и поможет.* Раньше (до смены руководства МВД) на некоторые обращения кто-то отвечал, некоторые из них (речь в которых шла о грубейших нарушениях прав человека) загадочно удалялись из форума, а сейчас вообще никакой реакции. Работа форума настроена таким образом, чтобы у человека не хватило умения и терпения разместить информацию (идет постоянный сбой в работе)». І далі: «Хотелось бы попросить Вас, если это возможно, подсказать руководству МВД, что у них есть свой сайт и форум, в котором выделен специальный раздел для заявлений граждан, в котором накопилось, как много полезной информации для соответствующих выводов, так и обращений людей, ожидающих ответы на поставленные вопросы».

З цього приводу ми наводимо детальний аналіз зареєстрованих тем за категорією "Реагування на заяви та звернення громадян". Зазначимо, що за 89 темами¹² отримано

241 відповідь (активні учасники) та 16705 переглядів (пасивні учасники) – або у середньому: на 1 тему маємо 2,708 відповідей та 69,315 переглядів.

Таблиця 2 – Результати аналізу категорії форуму "Реагування на заяви та звернення громадян" на електронному сайті ДЗГ МВС України станом на 11.03.2005 р.¹³

Тема форуму	Відповіді	Перегляди	Дата останнього послання	Коефіцієнт вагомості теми
Реагування на заяви та звернення громадян				
1. Сил більше немає!	7	348	11.03.2005	2,095
2. Звертання громадян	0	12	11.03.2005	0,071
3. Система видачі закордонних паспортів - гірше ніж при СРСР	2	84	10.03.2005	0,513
4. Кидали!!!! (Нуміра-груп, вул. Дарвіна)	4	208	10.03.2005	1,251
5. Скарга на співробітників РОВС АНД р-на Дніпропетровськ	2	62	10.03.2005	0,378
6. "Чесні міліціонери" переходять у наступ	3	59	10.03.2005	0,366
7. Як "вибивають" показання...	40	406	09.03.2005	2,632
8. Дася проходивців у начальники ОБОЗ	0	55	06.03.2005	0,325
9. Скарга на співробітників Карного розшуку	2	87	06.03.2005	0,525
10. Кишенькові злочинці в маршрутках!	1	83	06.03.2005	0,496
11. ОБЕЗ на службі криміналу!!!	2	108	06.03.2005	0,649
12. Скаргочка	8	179	06.03.2005	1,104
13. З приводу зброї самооборони	3	382	06.03.2005	2,272
14. Корупція в БЭП м. Харкова	2	131	06.03.2005	0,785
15. Свавілья у Фастівській міліції	2	61	06.03.2005	0,372
16. Закрийте кубло на телебаченні, не ганьбйте країну	11	302	06.03.2005	1,847
17. Вимагання на дорогах Алеша з Мінська	8	265	06.03.2005	1,612
18. Важливо!!! Жахлива знахідка...	1	81	06.03.2005	0,484
19. Питання	7	235	05.03.2005	1,428
20. Воєнізовано-будівничі свавілья (вул.Франко,4)	1	29	03.03.2005	0,177
21. Бандитизм	0	38	03.03.2005	0,224
22. Знову в Києві "лохотрони" - де ж Д	40	1154	02.03.2005	7,046
23. Як розраховується вихідна допомога	0	57	15.02.2005	0,336
24. У допомогу рідним правоохоронним органам	1	146	05.02.2005	0,867
25. Допоможіть розібратися	1	39	21.01.2005	0,236
26. Враження після контакту з київською Коброю	0	49	21.01.2005	0,289
27. Міліцейські училища	1	29	20.12.2004	0,177
28. Віза з Киргизії	0	57	16.12.2004	0,336
29. Питання до керівництва ДАІ МВС України	3	297	08.11.2004	1,770
30. Питання	4	238	08.11.2004	1,428
31. Консультація	1	14	17.10.2004	0,089
32. Консультація	1	20	11.10.2004	0,124
33. Дякую міліції, як вірному, сміливому органу влади	0	156	24.09.2004	0,921
34. Для Соломенського відділення МВС	0	175	10.09.2004	1,033
35. Прошу захисту від начальника Бершадської міліції	3	332	01.09.2004	1,977
36. Броваря в житловому будинку	5	213	06.09.2004	1,286
37. Чи маю я право ходити? І хто буде сидіти?	1	192	02.09.2004	1,139
38. Запитання до керівництва ІОС ДРП МВС України	0	146	01.09.2004	0,862
39. Для нього Закон не писаний...	0	122	26.08.2004	0,712
40. Так не чесно!!!	2	170	26.08.2004	1,015
41. Свавілья міліції	6	354	12.08.2004	2,124
42. Пневматична зброя	4	573	12.08.2004	3,405
43. Допоможіть зекономити наш час!!!	0	116	12.08.2004	0,685
44. Українські опозиціонери не дарують главу МВС	3	246	12.08.2004	1,469
45. Свавілья	2	208	26.07.2004	1,239
46. Комп'ютерні злочини	3	246	25.07.2004	1,469
47. Поштова скринька біля вартівні	3	246	25.07.2004	1,469
48. Начальник Бершадської міліції Соляр міняє тактику	0	101	22.07.2004	0,596
49. За моє жито мене ще й бито...	0	138	17.07.2004	0,814
50. Моя донька теж хотіла жити...	0	177	17.07.2004	1,044

¹² Безумовно, тут є певні недоробки модератора, бо послання, наприклад, стосовно скарг на діяльність начальника Бершадської міліції стосуються однієї й тієї ж проблеми, тому їх треба було би об'єднати.

¹³ Окремі назви перекладені на українську мову.

51. Захисти себе сам (і за допомогою міліції)	4	274	12.07.2004	1,641
52. Генерал-полковнику міліції Корнієнку М.В. - 2	0	132	09.07.2004	0,779
53. Міліції законно дозволено давити людей	1	320	08.09.2004	1,894
54. Відмовити в порушенні КД просто	0	129	08.07.2004	0,761
55. Генерал-полковнику міліції Корнієнку М.В.	0	145	07.07.2004	0,856
56. Скоро буде місяць...	1	132	07.07.2004	0,785
57. Катування зі стриптизом	11	63	05.07.2004	0,437
58. Якщо на вас "наїхала" міліція або податкова	1	148	04.07.2005	0,879
59. Допоможіть...	2	163	04.07.2004	0,974
60. У дитини здирають гроші	2	207	01.07.2004	1,233
61. Радіоринок	5	404	25.06.2004	2,414
62. Охоронці народного депутата хотіли застрелити	5	362	10.06.2004	2,166
63. Чому не діє міліція?	2	150	20.06.2004	0,897
64. Відкритий лист начальнику Бершадської міліції 4	0	106	07.06.2004	0,626
65. Відкритий лист начальнику Бершадської міліції 3	0	81	07.06.2004	0,478
66. Відкритий лист начальнику Бершадської міліції 2	0	86	07.06.2004	0,507
67. Відкритий лист начальнику Бершадської міліції 1	0	92	07.06.2004	0,543
68. Катування в міліції	9	426	07.06.2004	2,567
69. Трактор «Разгуляй»	7	336	30.05.2004	2,024
70. За державу образливо!!!	0	88	28.05.2004	0,519
71. Навіщо ж забирати повчальні матеріали?	11	195	27.05.2004	1,216
72. Бершадське свавілля продовжується	1	124	23.05.2004	0,738
73. Кругова порука мусорів (без образ!)... Свавілья!	4	9	22.05.2004	0,077
74. Дитину збила машина	2	172	19.05.2004	1,027
75. Люди, хелп !!!!!!!!!!!!!	1	208	14.05.2004	1,233
76. Крадіжки (викрадення) велосипедів	6	354	11.05.2004	2,124
77. Прошу захисту від начальника Бершадської міліції 2	0	94	11.05.2004	0,555
78. Прошу захисту від начальника Бершадської міліції	0	99	11.05.2004	0,584
79. Прошу захисту від начальника Бершадської міліції	0	6	11.05.2004	0,035
80. Крадіжки	3	191	09.04.2004	1,145
81. Свавілья	3	8	06.04.2004	0,065
82. Дії дільничного інспектора при отриманні заяви	13	665	03.04.2004	4,001
83. Відбуваються убивства і безладдя	4	272	03.04.2005	1,629
84. Чому б і на Україні так не жити	2	202	01.04.2004	1,204
85. Легальність боротьби зі злочинцями методом відеонагляду	1	183	24.03.2004	1,086
86. Як протистояти незаконним діям працівників міліції	3	418	01.03.2004	2,484
87. Подяка	1	259	11.02.2004	1,534
88. Халатне відношення до службових обов'язків	5	339	11.02.2004	2,03
89. Графік роботи МВС України в Києві.	2	14	14.01.2004	0,094
Усього	241	16705		

Проаналізуємо зміст деяких тем за назвами.

Послання "Сил більше немає!" – про диференційне виборче відношення працівників райвідділу міліції до фактів вчинення злочинів проти рядових громадян та посадових осіб; "Звертання громадян" – про відсутність зворотного зв'язку ДЗГ МВС України на зміст послань; "Кидали!!!! (Нуміра-груп, вул. Дарвіна)" – про шахраїв у м. Києві, що обманним шляхом видурюють гроші у громадян; "Скарга на співробітників РОВС АНД р-на Дніпропетровськ" – про корисливість міліції по відношенню до злочинців; "Чесні міліціонери" переходять у наступ" – щодо дійсного "обличчя" колишніх, раніше звільнених за негативними мотивами, нечесних працівників міліції, та інші теми.

Введемо поняття коефіцієнту вагомості теми в очах респондентів, який у даному випадку обумовлений відношенням суми відповідей та переглядів за конкретною темою до загальної суми відповідей та переглядів за категорією форуму. Як видно з діаграми рис.2, найбільший коефіцієнт вагомості має тема 22 "Знову в Києві "лохотрони" (7,046), далі – тема 82 "Дії дільничного при отриманні заяви" (4,001), тема 42 "Пневматична зброя" (3,405), тема 7 "Як вибивають" показання" (2,632) та тема "Кату-

вання в міліції" (2,567). Найменший коефіцієнт вагомості має тема 79 "Прошу захисту від начальника Бершадської міліції" (0,035).

На нашу думку, тема "Знову в Києві "лохотрони" отримала найбільшу зацікавленість у респондентів саме певною таємничістю, психологічною зухвалістю та масштабністю дії організаторів чергової обманної акції (з розповсюдження, як вважають, певної літературної продукції)¹⁴. Саме тому через використання шахраями дешо забутих громадянами методів обдурювання часів початку 90-х років минулого століття, вона й викликала таку небувалу підвищену жваву зацікавленість громадян загальною кількістю у 1194 відповідей та посилань. Втім, респонденти також напряму звертаються до відповідних підрозділів МВС України з вимогою припинити обман населення – але судячи по свіжому черговому факту (див. виноску 12), ніяких дій з цього приводу з боку Міністерства не було почато.

¹⁴ До речі, автор також у лютому 2005 року отримав подібне запрошення про участь у акції на домашню адресу, але відразу відкинув як неприйнятне. Звідси видно, що масштаби діяльності вже давно вийшли за межі тільки Києва.

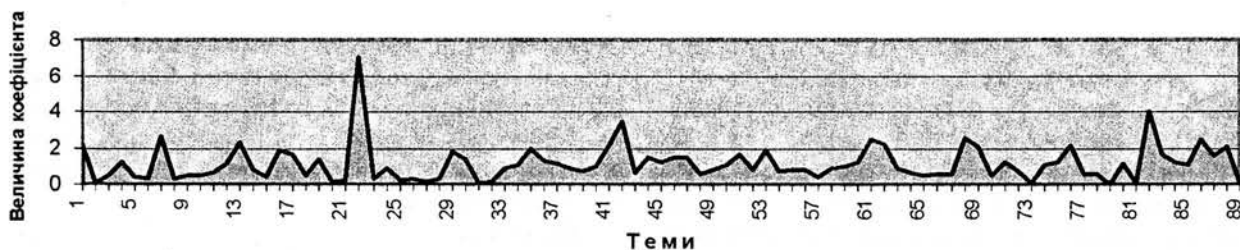

Рисунок 2 – Значення коефіцієнту вагомості тем категорії форуму “Реагування на заяви та звернення громадян” на електронному сайті ДЗГ МВС України станом на 11.03.2005 р.

Тема “Дії дільничного при отриманні заяви”, як на нашу думку, зайняла у нашому рейтингу друге місце, поперше, тому, що населення сьогодні є вкрай необхідним як з власних прав, так з прав та обов’язків посадовців міліції, тому хоче набути певного віртуального досвіду у вирішенні як існуючих, так і можливих у майбутньому ситуаційних проблем у відношеннях з представником правоохоронних органів, а також отримати уяву про можливі наслідки не правового вирішення проблеми. А, по-друге, населення не влаштовують результати роботи дільничних – їх відволікання на виконання іншої роботи, службові негаразди тощо. Зокрема, тут є показовим висловлення одного дільничного: “я дільничний інспектор міліції в обласному центрі, на моїй дільниці, де я підпорядкований старшому дільничному інспектору, тридцять тисяч населення, навантаження на мене десять тисяч, хоча згідно наказів МВС повинно бути дві тисячі. При цьому я без вихідних працюю по дванадцять годин щодня, це я рахую з роботою в рахунок особистого часу, на яку нас гонять щовечора зі зброєю, проте останні два місяці я отримую меншу зарплатню, пільг у мене немає, форменим одягом керівництво мене примушує забезпечувати себе за власний кошт, до того ж постійні перевірки різними інстанціями та погрози стягненнями”¹⁵ ...

Тема “Пневматична зброя” викликає підвищений інтерес у населення, на нашу думку, як єдиний технічний засіб, що більш-менш ефективно може бути використаний для самооборони. На жаль, респонденти не вірять у можливість міліції реально протистояти злочинності, тому готові захищати себе самі.

Тему “Як вибивають “показання...” ми навмисне не будемо тут коментувати – наведемо тільки фрагмент одного з листів «Після такого, я абсолютно не имею желания общаться с милицией ни в качестве свидетеля, ни в качестве упасы Бог пострадавшего, ни при каких других обстоятельствах. Даже если случится, что я и стану свидетелем чего-то, то постараюсь как можно скорее уйти, чтобы больше не иметь дела с милицией»¹⁶ .

Тема “Катування в міліції” має тут ту ж саму причину підвищеного рейтингу, що й остання тема (навіть за кількістю переглядів – 426 проти 406 - вона її перебільшує). І

висновок тут може бути тільки один – таких випадків у міліції більше ніколи не має бути.

Таким чином, на жаль, за висловлюваннями громадян з послань за темами форуму, переважає думка щодо негативної діяльності сучасної міліції. Зокрема, що: у міліцію не йдуть для того, щоби боротися зі злочинністю; скільки треба заплатити хабара, щоб поступити до міліцейського навчального закладу; навіть чесно працюючі працівники знають про існування нечесних колег, які дискредитують звання працівника міліції; убогість та злість міліції; за тортури в міліції без покарання просто звільняють з роботи тих, хто дискредитував себе; в міліції низький рівень освіти працівників - на окремих посадах працюють люди, що мають або непрофільну освіту, або просто апатичні до усього; приховуються злочини від реєстрації, вміють в міліції “прикритися” від перевіряючого; “міліція сама собі вже не довіряє”.

Крім того, про: ганебність та системність використання недозволених методів у роботі працівників міліції; звичну реакцію працівника міліції на якусь проблему - “а це мені треба за таку зарплату?”; низький посадовий оклад оперативного працівника; реальну допомогу міліцією тільки “своїм” у вирішенні якихось справ; невиконання міліцією посадових обов’язків; збір міліцією відомостей, що складають комерційну таємницю з підприємців, вимагання та перепродаж її конкурентам; ненормований робочий час, відсутність нормальних вихідних днів, надмірне перевантаження на роботі, відсутність можливості уділяти належну увагу сім’ї; необхідність віддавати гласності деякі факти з “закулісного” життя міліції.

А також, про: відписки з боку міліції, замість того, щоб самим реагувати на порушення; свавілля ДАІ; відсутність реагування СБУ та міліції на повідомлення про знахідку вибухівки; навмисне обмеження міліцією законних прав законослухняних громадян; істотну різницю у грошовому забезпеченні та умовах праці між міліцією у нас та поліцією за кордоном; ігнорування “новими українцями” будь-яких правил дорожнього руху; вимагання з боку міліції; роботу підрозділів по боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та високих технологій ДДСБЕЗ; поштові скриньки для подачі до ОВС письмових звернень громадян, у тому числі скарг на дії працівників міліції; кругову поруку у міліції; свавілля міліції при поверненні викраденого автомобіля.

Відзначені також й загальні проблеми, що хвилюють громадян, та у вирішенні яких сподіваються на підтримку працівників міліції – про: кишенькових злодіїв у маршрутних таксі; право кожного на самооборону, у тому числі, з застосуванням зброї; використання телетексту на телека-

¹⁵ Re: Дії дільничного інспектора при отриманні заяви “Відповідь #4 від: 20.11.03 22:57:40” - незважаючи на дату листа, особисті розмови з практичними працівниками ОВС свідчать, що ці ж проблеми мають таке саме місце й сьогодні, особливо у маленьких населених пунктах.

¹⁶ Re: Как «выбивают» показания... “Відповідь #9 від: 12.04.04 01:12:52”.

налах "Інтер" та "Інтер+" для реклами сексуальних послуг та обману довірливих громадян (сторінки 155 та 555); побори на "Укрекологію" під прикриттям міліції; піратську продукцію; ігнорування вимог населення щодо незаконного будівництва сторонніх об'єктів; шахрайство з боку юридичних осіб та фірм; відсутність механізму захисту людей від свавілля – процедура атестації призначена для того, щоб законно звільнити неугодного працівника; броварню у жилому будинку; реєстрацію пневматичної зброї; свавілля щодо забудівлі дільниць; небезпеку вигулу собак; крадіжку мобільних телефонів та перепродаж на ринках; крадіжки в квартирах населення.

Звертаємо також особливу увагу керівництва МВС на факти, що, на нашу думку, потребують негайної реакції з їхнього боку. Зокрема, це: корупційні вимоги в ВДСБЕЗ м. Харкова (Корупція в БЗП г. Харькова¹⁷ «від: 22.02.05 13:56:45»); свавілля у Фастівській міліції (Беспредел у Фастівській міліції «від: 26.02.05 21:21:52»); бандитські грабіжницькі побори на "Володимирському ринку" м. Києва протягом 10 років (Бандитизм «від: 03.03.05 10:24:42»); приховування злочинців з боку міліції (Дякую міліції, як вірному, сміливому органу влади «від: 24.09.04 14:59:15»); необхідність наведення порядку біля ДДУ № 677 м. Києва (Для Соломенского отделения МВД «від: 10.09.04 15:39:38»); вбивство людини (Моя донька теж хотіла жити... «від: 17.07.04 23:20:15»); технічну експертизу з приводу ДТП (Генерал-полковнику міліції Корнієнко М.В.-2 «від: 09.07.04 16:20:17»); свавілля працівників міліції Залізничного райвідділу міліції м. Львова (Пытки со стриптизом «від: 26.06.04 18:01:39»); тортури працівниками Костопільського райвідділу міліції (Пытки в милиции «від: 08.04.04 03:01:35»); зухвалу поведінку працівників міліції (Трактир «Разгуляй» «від: 28.03.04 02:09:40»); тортури працівниками Суворівського РВВС (Зачем же убирать поучительные материалы? «від: 26.05.04 06:49:52»).

Разом із тим, треба відверто зазначити, що респонденти не тільки викривають негативні риси, але й щиро зацікавлені в удосконаленні діяльності працівників органів, підрозділів та служб системи МВС України. Громадяни виступають з міркуваннями про причини незадовільного стану міліції, відмічають тісний зв'язок між її станом та економікою держави; навіть висувують реальні пропозиції "обладнати як за кордоном дороги переносними або стаціонарними фотоапаратами, що фіксують швидкість, а рахунки на штрафи висилати поштою"... Цікавлять громадян й інші питання, зокрема, правове підґрунтя з отримання візи; адреси міліцейських навчальних закладів тощо.

На жаль, з 89 тем категорії форуму "Реагування на заяви та звернення громадян", тільки одна єдина(!!!) тема - "Враження після контакту з київською Коброю"¹⁸ (про високий рівень культури та елітності підрозділу "Кобра") є позитивною, тому досить приблизно, але все ж таки можна вважати, що ефективність діяльності міліції України не перевищує 1,12 %. Тобто, тільки 1 працівник із сотні (!!) в системі МВС України відповідає призначенню.

Тому треба серйозно переглянути загальні засади ре-

формування системи МВС України, щоб змінити сьогоднішню впевненість респондентів, що «народ сам по себе, милиция сама по себе. Живут в разных государствах»¹⁹, бо поки ще це і є фактично загальною відповіддю на актуальне питання про думки населення щодо діяльності системи МВС України²⁰.

Висновки.

1. Діяльність працівників системи МВС України майже повністю респондентами форуму сайту ДЗГ МВС України оцінюється негативно.

2. Громадськість найбільш усього зацікавлена в удосконаленні діяльності міліції. Самими проблемними, «рейтинговими» питаннями, що хвилюють населення України, є безкарність шахраїв, самооборона громадян та небезпека використання міліцією незаконних методів роботи.

3. Сьогодні доцільним є організація дійсного реально-го (в межах технічних можливостей - у тому числі й на сайті ДЗГ МВС України) відкритого діалогу між керівництвом МВС України та населенням.

4. Існування електронного інформаційного форуму ДЗГ МВС України є доцільним, але організація його функціонування потребує істотного поліпшення.

5. Не мають сьогодні права на існування знеособлені відповіді громадянам, що подаються від імені МВС України. Кожне повідомлення, що надходить на адресу Міністерства, має бути фахівцями розглянуте у стислий час та отримати конкретну реалізацію у вигляді як електронної відповіді адресату, так й окремого доручення щодо виконання, якщо таке потрібно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням на 2000-2005 роки за Рішенням колегії МВС України "Про підсумки роботи органів внутрішніх справ у 1999 р. та завдання відповідно до вимог Президента й Уряду України щодо поліпшення боротьби зі злочинністю і посилення охорони громадського порядку" від 28.12.1999 р., № 8 км/І.

2. Московець В.І. Взаємодія населення з міліцією: стан та шляхи удосконалення: Дис... канд. соц. наук: 22.00.03 /НУВС. -Х., 2001. -19 с.

3. Бандурка О.М., Соболев В.О., Московець В.І. Партнерські взаємовідносини між населенням та міліцією: Підручник. -Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. -352 с.

4. Бандурка О.М., Джафарова О.В. Міліція і населення: Теорія і досвід партнерства: Монографія. -Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. -199 с.

5. Форум ДЗГ МВС України. -URL: <http://mvinfo.gov.ua>. -15.03.2005.

Надійшла до редколегії 16.03.2005

¹⁹ Re: Как "выбивают" показания... «Відповідь #29 від: 18.08.04 22:13:24».

²⁰ У якійсь мірі така відповідь може бути дещо відкоригована ретельним аналізом інших категорій форуму сайту.

¹⁷ Тут і далі – на мові оригіналу з сайту.

¹⁸ А ми її навмисне виділили курсивом у таблиці 2.

ЗОЗУЛЯ І.В. МНЕНИЕ НАСЕЛЕНИЯ О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СИСТЕМЫ МВД УКРАИНЫ НА САЙТЕ ФОРУМА ДСО МВД УКРАИНЫ

С целью усовершенствования деятельности системы МВД Украины во время ее реформирования исследованы наиболее проблемные вопросы, волнующие респондентов сайта форума Департамента по связям с общественностью МВД Украины.

ZOZULJA I.V. POPULATION OPINION ABOUT ACTIVITY SYSTEM OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE ON THE SITE DPR FORUM THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

With the purpose improvement activity of system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine during its reforming the most problem questions exciting respondents of a site forum of Department on public relations of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine are investigated.

УДК 343.53

А.І. ЗОЛОТАРЬОВ

*Національний університет внутрішніх справ***КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАОХОЧЕННЯ У БОРОТБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ В СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Розглянуто використання заохочувального методу правового регулювання у боротьбі зі злочинами в сфері господарської діяльності; запропоновано доповнення Кримінального кодексу нормами, що регламентували б таке заохочення.

Як відомо, предмет вітчизняного кримінального права на сучасному етапі його існування утворюють не лише правовідносини, що виникають у зв'язку зі скоєнням злочинів та застосуванням за це покарань, але й такі, що пов'язані зі вчиненням особою соціально схвалюваних суспільно корисних дій. На відміну від перших, правовідносини другого типу регулюються не заборонними або зобов'язуючими кримінально-правовими нормами, що містять каральні санкції, а нормами заохочувального характеру – про звільнення від кримінальної відповідальності або від покарання чи від його відбування, про пом'якшення покарання тощо. Хоча заборонних і зобов'язуючих норм у кримінальному праві значно більше, аніж тих, що містять елементи заохочення (і це не дивно, оскільки домінуючим методом кримінально-правового регулювання є й залишатиметься саме загроза застосування або застосування передбачених кримінальним законом заходів впливу [1, с.14]), однак, не можна не помітити, що кількість останніх у вітчизняному законодавстві постійно збільшується. Практика боротьби зі злочинністю свідчить, що підкріплення норм, які встановлюють кримінальну відповідальність, приписами заохочувального змісту суттєво посилює роль кримінального закону у профілактиці злочинів, попередженні та зменшенні суспільно небезпечних наслідків [2, с.80].

Перебудова суспільних відносин, яка триває в Україні, поставила перед законодавчими й виконавчими органами державної влади низку важливих завдань, що потребують нагального вирішення. Одним із них є проблема організації ефективної протидії злочинним посяганням на економічну систему держави. При цьому, як свідчить історичний досвід, такий загальновідомий прийом впливу на злочинність, як суцільне посилення кримінальної репресії за ті чи інші суспільно небезпечні діяння, зовсім не є “пана-

цеєю” від неї, а в умовах побудови демократичної правової держави й гуманізації суспільних відносин його взагалі слід визнати неприйнятним. Саме тому останнім часом заохочення у сучасному кримінальному праві розглядається як один із основних (поряд із примусом) методів регулювання правовідносин. Як слушно відзначається в новітніх дослідженнях, ігноруючи його, кримінальна юстиція втрачає сенс, оскільки без належної правової реакції на спроби особи загладити свою провину перед суспільством покарання набуває характер “чистої” кари, помсти – і нічого більше [3, с.75]. Однак, зазначена проблематика в сучасних наукових розробках розкрита ще недостатньо, що стосується як загальних, так і часткових моментів заохочення в кримінальному праві. Тому в статті поставлено за мету розгляд окремих моментів правової регламентації кримінально-правового заохочення на деяких напрямках боротьби зі злочинами в сфері господарської діяльності.

Зважаючи на особливості основного методу правового регулювання у кримінальному праві як галузі публічного права (про що вже йшлося вище), специфічним в ньому є й заохочувальний метод. Заохоченням у кримінальному праві є застосування до особи, що вчинила злочин, правових засобів, які є антиподом примусу, репресії. Такими засобами є зменшення, пом'якшення чи усунення потенційного чи реального кримінально-правового тягаря, який становить зміст кримінальної відповідальності [4, с.49-50]. Застосовуються вони лише за соціально схвалювану поведінку суб'єкта. З точки зору співвідношення інтенсивності й суспільної корисності вчинку (вчинків, ліній поведінки) особи та цінності отриманих при цьому результатів із суспільною небезпечністю правопорушення, мірою такого заохочення в кримінальному праві виступає повне або часткове звільнення від кримінальної відповідальності, від покарання чи від його відбування, пом'якшення